

مقایسه و بررسی نقش تاثیرپذیری دانش آموزان از آسیب های شبکه های مجازی با میزان دینداری والدین

مسعود قلعه نویی^۱، سید رضا بلاغت^۲

^۱ کارشناسی ارشد دانشگاه تهران، زبان و ادبیات عرب، دبیر عربی.

^۲ دکترای مدیریت و برنامه ریزی آموزشی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، عضو هیئت علمی.

نام نویسنده مسئول:

مسعود قلعه نویی

چکیده

پژوهش حاضر با هدف مقایسه و بررسی نقش تاثیرپذیری دانش آموزان از آسیب های شبکه های مجازی با میزان دینداری والدین در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ انجام گرفت. روش این پژوهش توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان پسر مقطع دوم متوسطه شهر خاش بود. که از بین آنان ۴۰ نفر به عنوان نمونه با روش نمونه گیری خوشه ای انتخاب شد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه، اثرات عضوت در شبکه های اجتماعی مقیمی و لطیفی (۱۳۹۴) و پرسشنامه جهت گیری مذهبی آلپورت (۱۹۶۶) بود. نتایج نشان دهنده آن بود که بین تاثیرپذیری دانش آموزان از آسیب های شبکه های اجتماعی با میزان دینداری والدین رابطه معناداری برقرار است همچنین نتایج نشان داد که تاثیرپذیری دانش آموزان از آسیب های شبکه های اجتماعی در خانواده های که از لحاظ دینی جهت گیری مثبت دارند با خانواده هایی که جهت گیری منفی دارند تفاوت معناداری دارد.

واژگان کلیدی: تاثیرپذیری از فضای مجازی، دینداری، دانش آموزان.

مقدمه

در دنیای امروز، شبکه‌های اجتماعی^۱ نقش بسیار مهمی در روابط مردم سرتاسر جهان ایفا می‌کنند. به طوری که به جزیی جدایی‌ناپذیر از زندگی بیشتر مردم تبدیل شده‌اند. این در حالی است که اساس پیدایش این شبکه‌ها تسهیل و کوتاه نمودن مسیر ارتباطی میان افراد جامعه تلقی می‌گردد. در ایران نیز این پدیده نه چندان نوظهور روز به روز بر خیل مشتاقان خود می‌افزاید. شاید در گذشته نه چندان دور افراد شناخت کمی نسبت به ماهیت و چگونگی استفاده از این شبکه‌ها داشتند، اما این روزها در زندگی روزمره شاهد آن هستیم که طیف متفاوت مردم راجع به این شبکه‌ها با هم صحبت و تبادل اطلاعات مینمایند. طبقات مختلف در جامعه از زن و مرد، جوان و پیر، باسواد و بی‌سواد، از آن حرف می‌زنند. عده‌ای بسیار مخالف آن‌ها بوده، وجودشان را باعث مضرات اجتماعی و فساد اخلاقی برای طبقات جامعه دانسته و مایل به بستن، تعطیل و فیلتر کردن آن‌ها هستند و در مقابل، عده‌ای دیگر آن‌ها را مظاهری از تمدن جدید شمرده، وجود آن‌ها را برای پیوستگی‌های اجتماعی مفید، بلکه لازم می‌دانند (ابوترابی گودرزی، یزدان پرست، امین بخش، حسینی نژاد و فلاح، ۱۳۹۳).

با توجه به اهمیت فضای مجازی در توسعه جوامع، در جامعه ما نیز در سال‌های اخیر به فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات توجه زیادی شده است؛ ولی در این رابطه آسیب‌های جدی وجود دارد که ضروری است به ریشه‌یابی آن پرداخت. «کشور ما از نظر بهره‌مندی از اینترنت در بین ۱۸۷ کشور جهان، رتبه ۸۷ را دارد که بر اساس طبقه‌بندی اتحادیه جهانی مخابرات جزء کشورهای متوسط به شمار می‌رود. ۳۵ درصد استفاده‌کنندگان اینترنت را قشر جوان تشکیل می‌دهند و میانگین صرف شده برای اینترنت ۵۲ دقیقه در هفته است» (صادقیان، ۱۳۸۴). شبکه‌های دوست‌یابی در کشور ما به سرعت در میان جوانان ایرانی محبوب شده است و "ایرانی‌ها رتبه سوم را در این شبکه‌ها کسب کرده‌اند" (ستارزاده، ۱۳۸۶).

معمولاً خانواده‌ی سالم، افراد سالم را تحویل اجتماع می‌دهد و خانواده‌ی ناسالم موجب بروز مسایل فراوانی در سطح جامعه خواهد شد و اگر سعی در بهبود و پیشرفت خانواده نشود، مشکلات اجتماعی روز به روز بیشتر خواهد شد (ستیر^۲، ۱۹۷۲؛ به نقل از جراره و احمدی، ۱۳۸۷). خانواده پایه بنیادین اجتماع و سلول سازنده زندگی انسان و خشت بنای جامعه و قانون اصلی حفظ سنت‌ها، هنجارها و ارزش‌های اجتماعی است بین مذهب و خانواده رابطه‌ای دوطرفه وجود دارد؛ اعمال و عقاید مذهبی می‌توانند نیروی تازه‌ای به خانواده و اعضای آن ببخشند و به ترتیب مشارکتشان را در تجارب معنوی بیشتر و ایمان اعضا را قوی‌تر کنند. به علاوه، اعمال و باورهای مذهبی ناگوار و ناراحت‌کننده می‌تواند به خانواده و اعضایش و روابط آنها آسیب وارد کند. تحقیقات نشان داده است که مذهب در چگونگی روابط بین اعضای خانواده تأثیر دارد و جهت‌گیری مذهبی تا حد زیادی تعیین‌کننده نوع روابط بین اعضای خانواده است برای مثال در پژوهش اروین^۳ (۲۰۰۸) مشخص گردید که مذهب همبستگی معناداری با روابط اعضا در خانواده دارد. تحقیقاتی که آثار اعمال و باورهای مذهبی و درگیری جمعی را روی عملکرد خانواده، شیوه‌های والدینی، پویایی‌های خانواده و پیوندهای بین نسلی بررسی می‌کنند، در حال افزایش است. محققان پی برده‌اند که حوزه وسیعی از سنت‌های دینی مطابق با خانواده‌های معاصر است با این حال پژوهشی که به طور مستقیم نقش مذهب و جهت‌گیری مذهبی را در نوع و شکل‌گیری مرزهای خانواده در کانون بررسی قرار داده باشد، یافت نشد. با توجه به اینکه جامعه ایران جامعه‌ای مذهبی شناخته می‌شود و از آنجا که مذهب و ابعاد جهت‌گیری مذهبی^۴ در روابط بین اعضای خانواده نقش مهمی را ایفا می‌کنند، پرداختن به نقش مذهب در روابط خانوادگی ضروری به نظر می‌رسد. (کیانی و همکاران ۱۳۸۹، به نقل از نوری قلعه نو، ۱۳۹۴). بنابراین آنچه بیان شد پژوهش حاضر بدنبال مقایسه و بررسی نقش تاثیرپذیری دانش آموزان از فضای مجازی در خانواده‌هایی با درجه دینداری متفاوت می‌باشد.

ادبیات و رهیافت نظری پژوهش

شبکه‌های مجازی: یک شبکه اجتماعی، یک ساختار متمرکز اجتماعی است که از گروه‌هایی، اغلب به عنوان فرد یا سازمان، تشکیل شده است. این گروه‌ها، توسط یک یا چند نوع خاص از وابستگی بهم متصل می‌شوند. مثال‌هایی از وابستگی‌ها شامل: اشتراکات، علائق، ایده‌ها، دوستی، خویشاوندی، لینک‌های وب، مسافرت قیمت‌ها، الهامات، ایده‌ها و تبادلات مالی، تجاری، سرایت بیماری‌ها (اپیدمولوژی) یا مسیرهای هواپیمایی است. ساختارهای حاصل از شبکه‌های اجتماعی، اغلب بسیار پیچیده هستند (چلی، ۱۳۷۳: ۱۰ به نقل از رحمانزاده و حقیقی، ۱۳۹۱). جهت‌گیری مذهبی: جهت‌گیری مذهبی به منزله مرجعیت بخشیدن به ساختار روابط و مناسبات انسان در تمام ابعاد آن، در پرتو رابطه انسان با خدا تعریف شده است (کیانی، ۱۳۸۹).

¹ Social Networks

² Satyr

³ Erwin

⁴ Religious orientation

کارکردهای شبکه اجتماعی مجازی

الف) جامعه شبکه ای: از نظر کستلز در دوران معاصر ما، جامعه شبکه ای در حال ظهور می باشد. در بین صاحب نظران و اندیشمندان جهان «مانوئل کستلز» بهترین تلاش را برای روشن نمودن زوایای تاریک و پوشیده جامعه شبکه ای انجام داده است. وی ریشه به وجود آمدن جهان نو را در تلاقی سه فرایند تاریخی در اواخر دهه ۱۹۶۰ م و نیمه دهه ۱۹۷۰ م جستجویی کند: ۱- انقلاب تکنولوژی اطلاعات؛ ۲- بحران های اقتصادی سرمایه داری و دولت سالاری و تجدید ساختار متعاقب آن؛ ۳- شکوفایی جنبش های اجتماعی فرهنگی، همچون: آزادی خواهی، حقوق بشر، فمینیسم و طرفداری از محیط زیست. کاستلز معتقد است: روابط اجتماعی از جمله روابط پدر سالارانه در جامعه شبکه ای با بحران رو به رو خواهد شد و باز تعریفی جدید از روابط خانوادگی، روابط زن و مرد، جنسیت و شخصیت به دست خواهد شد و اقتدار پدر سالارانه هم به دلایل ساختاری (مرتبط با اقتصاد اطلاعاتی) و هم به دلایل تاثیر جنبش های اجتماعی (فمینیسم، مبارزات زنان و آزادی جنسی) در اکثر نقاط جهان به چالش کشیده خواهند شد (کستلز، ۱۳۸۰: ۴۱۷).

ب) جامعه اطلاعاتی: یکی از کارکردهای اساسی رسانه ها، از جمله شبکه های اجتماعی، اطلاع رسانی از تحولات و وقایعی است که در محیط اجتماعی واقع می شوند. پیشرفت بهت انگیز وسایل ارتباط جمعی در قرن حاضر، جهان را به دهکده کوچکی تبدیل کرده که انسان ها امکان اطلاع یابی از همه وقایع و حوادث جهان را به طور سریع و جامع دارند. در عصر ارتباطات هیچ حادثه ای هر چند در دورترین نقاط، منحصر به یک منطقه جغرافیایی خاص نیست و از این رو سه ویژگی: فرازمانی، فرامکانی و سرعت فوق العاده از خصیصه های وسایل ارتباط جمعی است. امروزه تمامی ابعاد زندگی فردی و اجتماعی انسان ها در رسانه ها رسوخ کرده و از خصوصی ترین رفتار انسان ها تا بزرگترین تغییرات نهادهای اجتماعی و ساختارهای فرهنگی و سیاسی از طریق رسانه ها ارائه می گردد (رحمانزاده، ۱۳۹۴).

به اعتقاد کستلز جهان متحمل یک فرایند تحول ساختاری در جنبه های متعدد از جمله فناوری، اقتصادی، فرهنگی و نهادی شده است. او در زمینه تحولات اجتماعی به نقش تعیین کننده نظام های سرمایه داری اشاره و تاثیر فناوری ها را در عرصه اجتماعی به خوبی باز گو می کند. وی به تاثیر ساختار فناوری و ایجاد تحول بنیادی در نهادهای اجتماعی پرداخته است. کاستلز درباره جهانی شدن، اطلاعاتی شدن و نهضت های اجتماعی می گوید: جهانی شدن و اطلاعاتی شدن، که به دست شبکه های ثروت، فناوری و قدرت انجام می گیرد، جهان ما را دگرگون می سازد (کستلز ۱۳۸۰: ۹۸).

ج) کارکردهای فرهنگی شبکه اجتماعی مجازی: محققان معتقدند در کارکرد فرهنگی شبکه های اجتماعی مجازی، دولت ها سعی می کنند از طریق رسانه ها و ابزارهای فرهنگی در بلند مدت الگوهای رفتاری و شیوه تفکر و زندگی ملت های مورد نظر خود را در جهتی که تأمین کننده منافع و خواست های آنان باشد دگرگون سازند. بنابراین، این شبکه ها می توانند با به اشتراک گذاشتن افکار و تاثیر بر نفوذ در ذهن، بر جنبه های مختلفی از زندگی افراد تاثیر بگذارند. ارتباط با فیس بوک، می تواند در حرفه و شغلی که در آن مشغول به کار هستید، نگرشی جدید ایجاد کند و شما را ترغیب و یا دلسرد نماید. فیس بوک به واسطه دربرگیری جهانی عظیم، قادر است الگوهای انگیزشی و فرهنگی افراد را تغییر دهد (نوابخش، ۱۳۸۷: ۵۴) تربیت دینی به عنوان بعد مهمی از ابعاد تربیت، با اینکه می تواند متضمن دستیابی به وضعیت مطلوب در زمینه های مختلف باشد، مورد کم توجهی بسیار قرار گرفته است. با وجود تلاشهای بسیاری که در طول سالها، به ویژه از سوی نظام تعلیم و تربیت رسمی کشور، در زمینه تربیت دینی صورت گرفته، همچنان شاهد رویکردهای متفاوتی نسبت به کیفیت و کمیت تربیت دینی هستیم. این تفاوت رویکردها در مدارس که عهده دار اصلی آموزش و پرورش نسل جدید هستند، بیشتر به چشم خورده و تبدیل به موضوعی مورد بحث برای داعیان تعلیم و تربیت نیز شده است (عزیزی، صادقی، مظاهری و فیاض بخش، ۱۳۹۱).

اسلامی (۱۳۹۰) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی شبکه های اجتماعی و تأثیرات آن ها بر ابعاد مختلف زندگی" به بررسی این مطلب پرداخت که شبکه های اجتماعی مجازی نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند که با اینکه عمر خیلی زیادی ندارند، توانسته اند به خوبی در زندگی مردم جا باز کنند. مردم بسیاری در سنین مختلف و از گروه های اجتماعی متفاوت در شبکه های اجتماعی مجازی کنار هم آمده اند و از فاصله های بسیار دور در دنیای واقعی، از طریق شبکه های اجتماعی با هم ارتباط برقرار می کنند. شبکه های اجتماعی نقش پررنگی در دنیای امروز دارند و نمی توان آن ها را نادیده گرفت. این سایت ها بر ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی افراد و در سطح کشورها و حتی بین الملل تاثیر گذارند و به همین دلیل در حال گسترش هستند و در آینده نقش به مراتب بیشتر و مهم تری را در زندگی بازی خواهند کرد. این مقاله به بررسی شبکه های اجتماعی، تاریخچه آن ها، فیس بوک به عنوان پرمخاطب ترین شبکه اجتماعی امروز و تاثیرات شبکه های اجتماعی در ابعاد مختلف زندگی پرداخت.

زنجانی زاده و جوادی (۱۳۸۴) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی میزان و نوع استفاده از اینترنت و تأثیر آن بر ارزش های خانوار در بین دانش آموزان دبیرستانی مدارس دولتی ناحیه ۳ مشهد» می باشد. روش این تحقیق پیمایشی و حجم نمونه آن ۴۰۳ نفر بوده است. برخی از نتایج این تحقیقات به این شرح می باشد: ۴۴٪ در صد از پاسخ گویان از اینترنت استفاده می کردند و ۵۵٪ درصد استفاده نمی کردند. میزان استفاده از اینترنت در بین دختران ۴۶٪ درصد و در بین پسران ۵۳٪ درصد بوده است. ۶۲٪ درصد از کاربران در خانه از اینترنت استفاده

می کرده اند، ۱/۲۱ درصد در کافی نت و ۷/۱۶ درصد در خانه و کافی نت. ۱/۱ درصد از کاربران اوقات فراغت خود را در اینترنت سپری نمی کنند. میزان گذراندن اوقات فراغت ۳/۴۳ درصد از پاسخ گویان در اینترنت کم، ۴/۴۹ درصد تا حدودی، ۲/۱۲ درصد از کاربران زیاد و ۸/۲ از کاربران خیلی زیاد بوده است. نتایج تحقیق نشان می دهد که کاربران اینترنت به دلیل عدم آگاهی کافی به شیوه های بهره گیری مناسب از این تکنولوژی بیشتر به چت و پست الکترونیکی تمایل داشته اند به طوری که میانگین استفاده از اینترنت ۴۹۸ دقیقه در هفته بوده و میزان استفاده از چت با ۱۲۷ دقیقه در هفته بیشترین میانگین را در میان انواع استفاده از اینترنت به خود اختصاص داده است. میانگین استفاده از محیط ها اینترنتی در بین کاربران دختر در هفته، ایمیل ۷۴ دقیقه، چت ۱۳۲ دقیقه، بازی ۶۳ دقیقه، اطلاعات علمی- آموزشی ۷۵ دقیقه، محیط های خبری ۳۲ دقیقه، تماشای فیلم از اینترنت ۳۲ دقیقه، استفاده از جک ۴۷ دقیقه، تصاویر جنسی ۱۶ دقیقه، گوش دادن به موسیقی ۱۳۸ دقیقه، کارت پستال ۳۱ دقیقه، گرفتن نرم افزار ۱۸ دقیقه، و وبلاگ ۱۲۲ دقیقه می باشد. میانگین استفاده از انواع محیط های اینترنتی در بین کاربران پسر در هفته، ایمیل ۵۴ دقیقه، چت ۱۲۲ دقیقه، بازی ۶۷ دقیقه، اطلاعات علمی-آموزشی ۶۰ دقیقه، محیط های خبری ۳۵ دقیقه، تماشای فیلم از اینترنت ۳۱ دقیقه، استفاده از جک ۳۶ دقیقه، تصاویر جنسی ۵۰ دقیقه، گوش دادن به موسیقی ۵۰ دقیقه، کارت پستال ۱۹ دقیقه، گرفتن نرم افزار ۳۹ دقیقه، و وبلاگ ۴۹ دقیقه می باشد.

گوستا و مش^۵ (۲۱۱۲) در پژوهشی تحت عنوان «تأثیر اینترنت بر کیفیت ارتباط نوجوانان» نشان داد که ارتباط اینترنتی و میزان استفاده از این فن آوری به صورت منفی با ادراک نوجوانان از کیفیت ارتباط با فامیل رابطه دارد. یافته ها نشان می دهند که نوجوانانی که معمولاً از اینترنت استفاده می کنند با والدین خود دچار مشکل هستند و این مسئله بر کیفیت ارتباط آن ها اثر می گذارد. دانش آموزان در تمام سنین ممکن است تا حد نزول نمره های درسی و به هم خوردن روابط دوستانه آن ها در اینترنت زمان صرف کنند (به نقل از نوری قلعه نو، ۱۳۹۴). بولن و هری (۲۰۰۰) در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که هر چه جوانان زمان بیشتری را با اینترنت سر کنند، در مقابل از میزان زمانی که صرف محیط اجتماعی واقعی شان خواهند کرد، کاسته می شود. به علاوه آن که جوانان معتاد به اینترنت همانند سایر معتادان، دچار علایم و شاخصه های اعتیاد مشخص هستند. بر اساس نتایج مطالعه اندرسون (به نقل از ولس^۶، ۱۳۸۲) به روی دانشجویان، ۱۰ درصد از پاسخ گویان دارای معیارهای وابستگی به اینترنت بوده و اکثریت کسانی هم که استفاده اعتیادی از اینترنت داشتند، مرد و از دانشجویان رشته های فنی بوده اند (معیدفر و همکاران، ۱۳۸۴ به نقل از روحانی و تازی، ۱۳۹۰).

روش پژوهش

روش این پژوهش توصیفی-پیمایشی بود جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان پسر مقطع دوم متوسطه شهر خاش بود. که از بین آنان ۴۰ نفر به روش نمونه گیری خوشه ای انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات از دو پرسشنامه اثرات عضویت در شبکه های اجتماعی مقیمی (۱۳۸۴) و پرسشنامه جهت گیری آلپورت (۱۹۶۶) که در ذیل به بیان توضیحاتی از پرسشنامه های مذکور پرداخته شده است.

پرسشنامه اثرات عضویت در شبکه های اجتماعی

مقیاس مذکور در سال ۱۳۹۴ توسط مقیمی و لطیفی تهیه شد. منظور از شبکه های اجتماعی مجازی در این مقیاس لاین، واتس آپ، تلگرام، بی تالک، تانگو، وایبر، اینستاگرام و دییگر شبکه های اجتماعی مجازی مورد استفاده در ایران است. این پرسشنامه دارای ۳۷ عبارت بوده که شامل سه زیر مقیاس: بعد فردی، بعد اجتماعی و بعد فرهنگی- اخلاقی است. بعد فردی: ۱۵ عبارت را به خود اختصاص داده است که به بررسی انگیزه های شخصی فرد برای عضویت در شبکه های اجتماعی و تاثیراتی که عضویت در شبکه های اجتماعی بر افکار، نگرش ها و رفتارهای فرد می گذارد می پردازد. بعد اجتماعی: شامل ۱۳ عبارت است. در این بعد باور فرد در مورد محاسن و معایب عضویت در شبکه های اجتماعی مجازی و تاثیراتی که عضویت در شبکه های اجتماعی بر افکار، نگرش ها و رفتارهای بین فردی و اجتماعی می گذارد پرداخته می شود. بعد فرهنگی- اخلاقی: بعد فرهنگی- اخلاقی نیز ۹ عبارت را به خود اختصاص داده است که به بررسی نگرش فرد نسبت به آداب و رسوم جامعه و اخلاق دینی فرد برای عضویت در شبکه های مجازی و تاثیراتی که عضویت در شبکه های اجتماعی بر افکار، نگرش ها و رفتارهای فرهنگی- اخلاقی می گذارد می پردازد. شیوه نمره گذاری: عبارات این مقیاس دارای ۵ گزینه در مقیاس لیکرت بوده. ویژگی های روان سنجی: روایی این مقیاس به شیوه محتوایی مورد بررسی قرار گرفته است. از این رو با ۱۰ نفر از سخنرانان و محققان مصاحبه انجام شده و تعدادی عبارت طرح گردیده. در مرحله بعد با تعداد ۴۰ نفر زن و مرد متاهل شهر اصفهان مصاحبه و با آن ها در خصوص جنبه ها مختلف شبکه ها مصاحبه به روش کیفی انجام شد. سپس مصاحبه ها کدگذاری و مقولات موجود از آن ها استخراج و با عبارات قبل ترکیب و تنظیم

⁵ Gustav Mesh

⁶ Wels

گردید و تعداد ۷۷ عبارت تهیه و به طور آزمایشی روی ۳۰ نفر اجرا گردید. پایایی عبارات توسط اساتید حوزه مربوطه تایید و اعتبار آن ها به روش آلفای کرونباخ محاسبه و عباراتی که دارای ضریب پایایی پایینی بودند حذف شده و سوالاتی که ضریب پایایی را بالا بردن انتخاب شدند و نهایتاً ۳۷ عبارت با آلفای بالای ۰/۸۷ باقی ماند. ضریب آلفای کرونباخ در این پرسشنامه با تعداد ۲۱۷ نفر برابر ۰/۸۷ است. در این پژوهش آلفای بدست آمده ۰/۸۰ درصد بود (مقیمی و لطیفی، ۱۳۹۴).

پرسشنامه جهت گیری مذهبی آلپورت

این مقیاس توسط آلپورت (۱۹۶۶ در زیگلر و هیلی، ۱۹۸۱) ساخته شد و در حال حاضر فرم اجرا شده، فرم ۲۵ سؤالی آن است که در آمریکا اجرا شده و در ایران هم گلریز اجرا نموده است. مقیاس ۲۵ سؤالی آلپورت دو پاسخ دارد بله و خیر و آزمودنی مختار است بسته به این که با جمله و سؤال مورد نظر موافق یا مخالف باشد یکی از خانه های پاسخ را علامت ضربدر بزند. در تفسیر این مقیاس توسط برگه کلید تعداد پاسخهای مربوط به جهت گیری درونی شمرده میشود و باقیمانده تعداد پاسخهای جهت گیری برونوی منظور خواهد شد. ضمن این که توسط کلید دیگری میتوان تعداد پاسخهای جهت گیری برونوی شده را نیز شمارش نمود. در مجموع دو برگه کلید وجود دارد، کلید «I» که جهت گیری درونی شده را می شمارد و کلید «E» که جهت گیری برونوی شده را می شمارد هر جهت گیری ممکن است صاحب صفر تا بیست و پنج امتیاز یا شماره بشود، سپس امتیاز این دو جهت گیری را زیر هم مینویسیم و هر عددی که بالاتر بود ارجحیت آن جهت گیری را نشان میدهد. از آنجا که تعداد گزینه ها، فرد (۲۵) سوال می باشد. لذا حتماً یکی از جهت گیریها بیشتر از دیگری خواهد بود. یعنی اگر یکی ۱۲ باشد حتماً دیگری ۱۳ خواهد بود و چنین نیست که هر دو ۱۱ یا ۱۳ باشد و تصمیم گیری را مشکل سازد مگر در مواقعی که آزمودنی گزینه ای را بی پاسخ گذاشته یا دو پاسخ داده باشد که قبل از تفسیر و نمره دهی باید چک نمود. در مجموع اگر نمره آزمون کمتر از ۱۲ باشد نمره «E» منظور شده و فرد از حیث جهت گیری دینی، برونوی شده به حساب می آید. ولی اگر ۱۳ به بالا بیاورد به حساب نمره «I» آمده و در آن صورت فرد جهت گیری درونی شده در دین دارد. فگین در سال ۱۹۶۳ یک نسخه ۲۱ ماده ای ساخت و تمام گزینه های پرسشنامه آلپورت را در آن بکار برد و علاوه بر آن یک گزینه دیگر نیز به آن افزود که این گزینه همبستگی بالایی (۰/۶۱) با جهت گیری بیرونی داشت که از آن بعد این پرسشنامه مورد استفاده قرار گرفت. در مطالع آلپورت همبستگی سوالات جهت گیری بیرونی با درونی ۰/۲۱- بود. جان بزرگی (۱۳۷۷) آلفای ۰/۷۴ و مختاری و همکاران (۱۳۸۰) ضریب ۰/۷۱ را برای این پرسشنامه گزارش کرده اند. در این پژوهش آلفای بدست آمده ۰/۷۹ بود.

یافته های پژوهش

به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از ضریب همبستگی پیرسون و آزمون آماری T-Test دو گروه مستقل استفاده شد. فرضیه پژوهش بین تأثیر پذیری دانش آموزان در آسیب های شبکه های اجتماعی با میزان دینداری والدین رابطه وجود دارد؟

جدول شماره ۱: ضریب همبستگی پیرسون بین تأثیر پذیری دانش آموزان از شبکه های اجتماعی با میزان دینداری والدی

گروه	متغیرها	تأثیر پذیری از فضای مجازی
دانش آموزان دارای والدین با درجه دینداری پایین	جهت گیری درونی	۰/۱۴
	جهت گیری بیرونی	۰/۲۴
دانش آموزان دارای والدین دیندار	جهت گیری درونی	-۰/۱۵
	جهت گیری بیرونی	-۰/۱۸

همانطور که در جدول ملاحظه می شود، دانش آموزان با والدین دیندار، بین جهت گیری درونی ($r=0/14$) و جهت گیری بیرونی ($r=0/24$) با تأثیر پذیری از فضای مجازی رابطه مثبت و معنی دار و در دانش آموزان با والدین دیندار جهت گیری درونی ($r=-0/15$)، و جهت گیری بیرونی ($r=-0/18$) با تأثیر پذیری از فضای مجازی رابطه معکوس و معناداری در سطح ۰/۹۵ و ۰/۹۹ اطمینان وجود دارد.

جدول ۲. آزمون آماری T-Test تفاوت میانگین دو گروه مستقل برای فرضیه اول پژوهش

گروه	تعداد نمونه	میانگین سطح تأثیرپذیری منفی از فضاهاى مجازى	انحراف معيار	اختلاف میانگین	t	درجه آزادی	سطح معنی داری
دانش آموزان با والدین دین دار	۷۴	۲۰۲,۳	۵۳,۹۹	۷,۷۳	۱,۰۷	۹۹	۰,۰۳۴
دانش آموزان با والدین غیردیندار	۲۶	۱۹۴,۶	۴۳,۸۷				

برای بررسی تفاوت میانگین سطح تأثیرپذیری منفی از فضاهاى مجازى در بین خانواده‌هایی که والدینی دین دار دارند با خانواده‌هایی که والدینی دین دار ندارند از آزمون t با دو گروه مستقل استفاده شده است. طبق نتایج جدول ۱ و با توجه به اینکه سطح معنی داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۵ کمتر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین می توان گفت که فرضیه اول تأیید می شود و تفاوت معنی داری بین تأثیرپذیری منفی از فضاهاى مجازى در بین دانش آموزانی که والدینی دیندار دارند با دانش آموزانی که والدینی دیندار ندارند، وجود دارد.

نتیجه گیری

نتایج پژوهش ما نشان داد که بین آسیب های اجتماعی شبکه های اجتماعی با جهت گیری مثبت دینی رابطه معکوس و معنادار و بین آسیب های اجتماعی با جهت گیری منفی نسبت به دین رابطه مثبت و معناداری برقرار است یعنی هرچه فرد مذهبی جهت گیری منفی بیشتری نسبت به دین بیشتر داشته باشد آسیب های اجتماعی افزایش می یابد. نتایج پژوهش ما همسو با یافته های در تبیین یافته های پژوهش می توان گفت مذهب به عنوان مجموعه ای از اعتقادات، باایدها و نبایدها و نیز ارزش های اختصاصی و تعمیم یافته، از موثرترین تکیه گاه های روانی به شمار می رود که قادر است معنای زندگی را در لحظه لحظه های عمر فراهم سازد و در شرایط خاص نیز با فراهم سازی تکیه گاه های تبیینی، فرد را از تعلق و بی معنایی نجات دهد (موسوی و همکاران، ۱۳۹۰ به نقل از گنجوئی و نایب زاده، ۱۳۹۲). باور به اینکه خدایی هست که موقعیت ها را کنترل می کند و ناظر بر بندگان است تا حد بسیاری، اضطراب مرتبط با موقعیت را کاهش می دهد، به طوریکه اغلب افراد مومن، ارتباط خود را با خداوند، مانند یک دوست بسیار صمیمی، توصیف می کنند و معتقدند می توان از طریق اتکا و توسل به خداوند، اثر موقعیت های غیر قابل کنترل را به طریقی کنترل نمود (صیادی تورانلو و دیگران، ۱۳۸۷).

شیوه ای که یک فرد مذهبی در مورد خداوند و یا در مورد رابطه با خداوند می اندیشد ادراک او را از دنیا شکل خواهد داد و رفتارهای فرد را تحت تاثیر قرار می دهد. که این موضوع به نوبه خود بر تجربیات فرد از زندگی، سبک و شکل زندگی، چگونگی مواجهه با مسائل و مشکلات زندگی و نوع راهبردهای مقابله با مسائل و مشکلات روزمره تاثیر خواهد داشت (نصیرزاده و رسول زاده، ۱۳۸۸). در همین راستا براون بر این باور است که دعا و نیایش قوی ترین عامل تبیین کننده و بخشایش در افراد بوده، آن ها را در کنار آمدن با مشکلات به ویژه مشکلاتی که به طور شخصی بر آن ها کنترل ندارد، کمک نموده، موجب افزایش شادمانی می شود (بیرامی و دیگران، ۱۳۹۰). اما فردی که از خداوند دور است دچار افسردگی و دل مردگی می شود و خیلی سریع به سمت خطا می رود چرا که یا اینقدر غرق خوشی های لحظه ای می شود و دنیا را ابدی فرض می کند که در مادیات زندگی گرفتار می شود یا اگر غمگین و افسرده باشد برای جبران تنهایی خود وابسته به شبکه های اجتماعی مجازی می شود و خود را با شخصیت های متفاوت معرفی میکند و در خیلی از موارد دیده شده اینگونه افراد نه تنها زندگی خود را دچار تباهی می کنند بلکه سبب کج روی بسیاری از افراد دیگر می شوند از آنجا که خانواده اولین نهادی است که فرزندان در آن اجتماعی شدن را می آموزند و باورهای مذهبی به عنوان راهنمای همه مسلمانان در زندگی دنیوی و اخروی عمل می کنند بنابراین خانواده هایی که بدور از چارچوب اسلامی و دینی فرزندان خود را پرورش می دهند اینگونه فرزندان در معرض آسیب های بیشتری قرار دارند چرا که اعتقادی به پایبندی رزش های اسلامی ندارند و فرزندانی که در خانواده مذهبی به دنیا می آید چارچوبی برای رفتارهای خود در حیطه اسلام قرار می دهد و خدا را ناظر بر اعمال خود می بیند

منابع و مراجع

- [۱] بیانات رهبری در دیدار جمعی از معلمان و فرهنگیان سراسر کشور، ۱۶/۲/۱۳۹۴
- [۲] اطاعت، جواد؛ موسوی، سیده زهرا، رابطه متقابل ناحیه ای و توسعه یافتگی فضاهای سیاسی با تاکید بر سیستان و بلوچستان، فصلنامه ژئوپلیتیک، سال هفتم شماره ۱، ۱۳۹۰
- [۳] سالنامه آماری استان سیستان و بلوچستان، ۱۳۸۸
- [۴] مرکز آمار ایران، سالنامه آماری کشور ۱۳۸۹
- [۵] حافظ نیا، محمدرضا؛ رومینا، ابراهیم، تحلیل ظرفیت های ژئوپلیتیک جنوب شرق و تاثیر آن بر منافع ملی ایران، مجله ژئوپلیتیک، شماره ۲، ۱۳۸۴
- [۶] باشگاه خبرنگاران جوان، ۱۳۹۴
- [۷] لابن، ژان، جامعه شناسی فقر (جهان سوم و چهارم)، ترجمه جمشید بهنام، تهران: خوارزمی، ۱۳۵۹
- [۸] سانتراک، جان، دلبیو، روان شناسی تربیتی، ترجمه شاهده سعیدی و دیگران، تهران: رسا، ۲۰۰۶
- [۹] سیف، علی اکبر، روان شناس، ۱۳۷۰